

Gvadelupa varianto de „patro nia”:

Bondyé an syèl a-w sé-w ki papan-nou, fè nou konnèt ou Pou nou pé di sé-w ki tout. Vin adan nou, adan tousa y ka fèt Pou rengen a-w rivé. Mi nou pou-w fè sa ou vlé si latè, kon-w ka fè sa ou vlé an syèl a-w Ban nou sa ki fo pou viv jòdila. Pasé si péché an nou menm jan nou ka pasé si tò lézòt fè nou. Pa ban nou chaj pli fò ki kò an nou, men tiré nou adan tousa ki pa bon. Sé sa menm.

4.4.2. Maŭrica kreola lingvo

(surbaze la studenta laboraĵo de Ann-Louise Åkerlund)

Insulo Maŭricio kuŝas en la Hinda Oceano oriente de Madagaskaro. Ĝi havas – kune kun la najbara insulo Rodrigues – ĉirkaŭ 1,2 milionon da loĝantoj. Preskaŭ 70 % en ili estas hinddevenaj. Ne estis indiĝena loĝantaro sur la insuloj, do ĉiuj maŭricianoj estas posteuloj de enmigrintoj, kiuj alvenis dum la lastaj tri jarcentoj – el Francio, Ĉinio, Afriko, Madagaskaro, Britio kaj diversaj partoj de Hindio. La araboj kiel la unuaj utiligis la insulon por replenigi siajn stokojn de nutraĵoj kaj akvo, la portugaloj malkovris ĝin en la jaro 1505 kaj la nederlandanoj portempe okupis ĝin en la 17-a jarcento. En 1715 okupis ĝin francoj favore al la Franca Orientindia Kompanio kaj en 1721 ekloĝis tie koloniistoj. La britoj avidigardis la strategie situantan insulon, kiel faris ankaŭ piratoj. Tiuj povis dum la 18-a jarcento akiri paspermesojn de la francoj, se ili promesis ataki nur britajn ŝipojn. Port-Luiso tiel fariĝis centro de piratado. La britoj ricevis Maŭricion kiel kolonion en la pactraktato de 1814. Ili evoluigis la ekonomion kaj komercon, sed lasis daŭre funkcii la francajn reĝimon, juran sistemon, kulturon, religion kaj lingvon, kaj permesis al la francoj reteni siajn posedaĵojn kaj interesojn en la sukera industrio. La malpermeso de sklaveco kaŭzis problemojn pri laborfortoj, tial oni venigis grandan nombron de hindoj al la insulo. Kvankam ili estis traktataj simile kiel sklavoj, ili sukcesis enpenetri aliajn sektorojn de la socio kaj ekonomia vivo. Ili nun estas la plej aktivaj en la politiko de la insulo, kiu en 1968 fariĝis sendependa membro de la Brita Konfederacio. En 1992 ĝi fariĝis respubliko.

La oficiala lingvo estas la angla, tamen nur 3 % de la loĝantaro parolas ĝin. La plej vaste uzata lingvo estas la maŭrica kreola lingvo *Kreol Morisyen*. Ĝin parolas ĉirkaŭ 600 000 homoj kiel sian unuan lingvon kaj 200 000 kiel la duan. Aliaj lingvoj estas Bhojpuri (ofte nomata «hindia lingvo») kun 330 000 parolantoj, la urdua 64 000, la franca 37 000 kaj la tamila 22 000. La angla estas la lingvo de la parlamento, de lerneja administracio kaj aliaj oficialaj instancoj. La franca estas la lingvo de la amaskomunikiloj. Okdek procentoj de la gazetaro uzas la francan, kiu ankaŭ superregas en la reklama branĉo. La plejmulto de la televidaj programoj estas en la franca. La loka televido dissendas ĉiutage novaĵojn en la angla kaj unufoje semajne filmojn en la angla. Krome la aliaj lingvokomunumoj en la lando havas siajn programojn. Ekde proksimume 15 jaroj okazas kreollingvaj klerigaj kaj distraj programoj en radio kaj televido, lastatempe ankaŭ debatoj en la parlamento.

La unuaj fragmentoj de la maŭricia kreola lingvo, el la buŝo de sklavoj, troviĝas en kortumaj protokoloj el la 18-a jc. La franca lingvisto Robert Chaudenson uzis la materialon el la protokoloj en sia analizo de la deveno kaj karaktero de la kreola lingvo de Île de France (la nomo de la insulo dum la franca regado). Li opinias, ke la lingvo plejparte devenas de la kreola lingvo, kiu evoluis sur la najbara insulo Reunio. La usonanoj Philip